

СЫДЫНТА
3 хөрүм

П. ОКОШНИКОВ — фотота.

С. СМЕРНИКОВА

Д. ИВАНОВ.

А. МАКАРОВ.

(Билгнн общ. корн).

Ас-үөл программатын олоххо ситиһилээхтик киллэрэр иһин!

Общественная сүөһү 1989—1990 сс. кыстыгыгын атаарыыга совхозтар, отделениелар уонна коллективтар социалистической куоталаһыларын УСУЛУОБУЙАТА

Райсовет исполкома, агропром үлэһиттэрин профсоюзун райкома 1989—1990 сс. сүөһү кыстыгыгын ситиһилээхтик атаарыыга туһуламмыт социалистической куоталаһы усулуобуйатын бигэргэттиллэр.

Куоталаһы сүрүн сыалынан үлэ тэрээһинин сана формаларын, бастыг кыһаларын олохтоон, баар ис кыахтары таба туһанан, сүөһүтүн ылыллар бородууксуйа хаачыстыбатын тупсаран, кини хас биридии единицаттар тахсар ороскуоту мунутуурдук аччатан, XII планетка төрдүс быһаарыылаах кыстыгыгын ситиһилээхтик түмүктээн Ас-үөл программатын толорууга кылааты киллэрэи буолар.

Куоталаһы хас биридии фуражной ынахтан 950 кг үүтү ыыр, ычат сүөһү эбиллэтин 80 кг, бастагы суорттаах үүтү туттарыыны 65 бырыһыанга, туттарыллар сүөһү орто ыһааһынын 325 кг тиздэр курдук чопчу соруктары толорууга уонна аһара толорууга туһуланар.

СОВХОЗТАРГА, ОТДЕЛЕНИЛАРГА

Куоталаһыга учуоттаналлар:

- үүтү государство атыылааһын былаанын толоруу (бырыһыанынан);
  - бири фуражной ынахтан үүтү ыһын (былаана бары совхозтарга 950 кг ылыллар);
  - бастагы суорттаах үүтү туттарыы (бары совхозтарга 65 бырыһыантан түһө суохтаах);
  - ынах, сылгы сүөһү канныһын өлүүтэ (тустаах ыйдаагы төбөттөн ылыллар);
  - ынады, тигээһин саптарыы, сизмэлээһин графигын толоруу;
  - борооскуну төлөһүтүү (кыстыкка былаан 80 кг ылыллар);
  - гидропоннай күөх үүнээһини үүннэрэи, минеральной брикетти оноруу.
- Бу көрүгүнэринэн куоталаһы ый аайы таһаарыллар. Кыстык сүрүн көрдөрүүлэригэр манньк көрдөрүүлэр эби кириэн биэрэллэр:
- холуобунай буруйу оноруу 1 түбэлтэтигэр 1 ыстарааптыыр балл;
  - баһаар 1 түбэлтэтигэр 5 ыстарааптыыр балл;
  - үлэс дэг-оһол тахсытын 1 түбэлтэтигэр 1 ыстарааптыыр балл.
- Государство туттарылыбыт сүөһү орто ыһааһына

былаантан (350 кг) итээһэ суох буолуохтаах.

Хос быһаарыы: дэг-оһол, кини өлүүтүн түбэлтэ, 10 тыһ. солк. үөһэ суумалаах хоромжулаах баһаар табыстагына тустаах отделение, совхоз куоталаһытан туоратыллар. Үлэ бири көрүгэр 12 балтан үөһэ аабылылат.

КЫАЙЫЛААХТАРЫ БЭЛИЭТЭЭНИН

(кварталлар, сезон түмүктэринэн)

Бастаабыт совхозка, отделение ССКП райкомун, райисполком, ВБСЛКС райкомун, агропром үлэһиттэрин профсоюзун райкомун көһөрүллэ сылдыар Кыһыл Знамялар, II, III миэстэлэри ылбыт совхозтарга, отделениеларга көһөрүллэ сылдыар вымпеллар туттарылааллар. Түмүктээһиннээх куоталаһыга ССКП райкомун, райсовет исполкомун, ВБСЛКС райкомун бочуотуну грамоталара туттарылааллар. Бары кыайылаахтар оройуоннаагы хаһыакка бочуот дуоскатыгар таһаарыллаллар.

Кыайылаах совхозка Т-150 трактор фондата туттарыллар, совхоз директора ыйдаагы хамнаһын окладынан бириэмийэлэнэр. Иккис буолбут МТЗ трактор фондатынан, совхоз директора ыйдаагы хамнаһын окладынан агарынан бириэмийэлэнэлэр, үһүс миэстэлээх шасси трактор фондата туттарыллар.

Бастаабыт отделение «Москвич» автомашинна фондата туттарыллар, управляющей ыйдаагы хамнаһын окладынан, иккис тахсыбыт отделение «Запорожец» автомашинна фондатынан, управляющей ыйдаагы хамнаһын окладынан агарынан, үһүс миэстэлээх отделение «Опигер» мотоцикл фондатынан бириэмийэлэнэлэр.

ЫАНЫК ФЕРМАЛАРГА

Коллективтар куоталаһылар кыстык түмүгүнэн таһаарыллаллар. Ыйдарынан оперативнай көрдөрүүнэн оройуоннаагы хаһыакка информация оноруллар.

Ыаннык фермалар куоталаһыларыгэр учуоттаналлар:

- бири фуражной ынахтан үүтү ыһын (үрдүгүнэн);
- үүтү валовой ыһын эбээтэтигэр толоруу (үрдүгүнэн);
- кормокуһалары туһаныы.

Фермалар ыанныксыкка диэри уонна онтон үөһэ ыанныксыттаах икки группа хайытыллар итээн-

нэ 6 бастагы миэстэлээхтэр быһаарыллаллар.

Кыстык түмүгүнэн бастаабыт фермалар коллективтарыгэр «Юпитер» мотоцикл, иккис миэстэлээхтэргэ диван, үсүһү ылбыттарга трюмо сиркиллэ фондара анаар.

БОРООН КӨРӨР ЗВЕНОЛАРГА

Коллектив 100 төбөттөн итээһэ суох көрөр буоллаһына учуоттаналлар:

- бороону тыһынаахтыы нитин (бырыһыанынан);
- төлөһүтүү үрдүгүнэн (килограммынан);
- кормокуһалары туһаныы.

Кыстык түмүгүнэн бастаабыт звенога стенка, иккис буолбукка диван, үһүс трельяж сиркиллэ фондара анаар.

СЫЛГЫЫТТАР ЗВЕНОЛАРЫГАР

Туппукт сылгыларын 100 бырыһыан тыһынаах киллэп, звено бири кийитигэр тиксэринэн элбэх сылгыны көрүүгэ ылбыт коллективтар кыайылааһынан тахсаллар.

Сезон түмүгүнэн бастаабыт звенога «Юпитер» мотоцикл, иккис стенка, үһүс трельяж сиркиллэ фондара анаар.

ТИГЭЭЛЭЭРИ КӨРҮҮГЭ

Сага төрүүр тигээлэри көрөр контуруоллуур тигэргэн фермаларыгэр 60 төбөттөн итээһэ суох тигээһин көрбүт, 800 кг итээһэ суох үүтү ылбыт коллективтар кыайылааһынан тахсаллар. Бастаабыкка стенка, иккис буолбукка диван, үһүс миэстэлээх трельяж сиркиллэ фондара анаар.

ТЕХНИК-ОСЕМЕНАТОРЛАРГА

Сыллаагы сизмэлээхтээх сүөһүлэригэр кыстык устата 70 бырыһыантан итээһэ суосун сизмэлээбит осеменатордар киэрэллэр. Төһө элбэх тыһааһы сизмэлээбиттэрэ учуоттанар. Кыстык түмүгүнэн кыайылаах тахсыбыт осеменаторга диван, иккис буолбукка кинигэ ыскааба, үһүс миэстэлээх трюмо сиркиллэ фондара анаар.

Хос быһаарыы: куоталаһыга бэдэрээтэһэн эрэ үлэлиир коллективтар киэрэллэр. Бары бастаабыт коллективтар оройуоннаагы хаһыакка бочуот дуоскатыгар таһаарыллаллар, ССКП райкомун, райсовет исполкомун, ВБСЛКС райкомун бочуотуну грамоталарынан наараадаллаллар.

★ Рабочай трибунага ★

СИТЭ ТӨЛӨӨБӨТТӨР

«Якутводмелиорация» Чуралчытаагы ПМК-гар 1982 сылтан үлэстэбитим. Хамнаһы төлөһүн системагыгэр бу тэрилтэсэ баар сөбө суох быһыыларга тохтуурга быһаарыныым. Холобур, бири тэрилтэсэ өр сыл үлэстэһин иһин төлөбүрү онорууну ылан да көрүөххэ сөп.

ССКП КК уонна ССРС Министрлэрин Советын 1966 сыл бэс ыйын 16 күнүнээри 465 №-дээх уураахтарынан үлэ стаһын иһин хамнаһа эби төлөбүр тэрилтэсэ тохтоло суох үлэстэбит машинист-тракториска (ол иһингэр техникалаах комплекснай биригээдэлэр биригээдэлэригэр) сыллаагы хамнаһын сууматытан манньк кээмэйдээх төлөнүөхтээх: 3—5 сылга диэри 12, оттон 5—10 сылга диэри 15 уонна 10—15 сылга диэри 20, иһинтэн үөһэ 25 бырыһыана.

Бу тэрилтэсэ 1982 сылтан 1989 сылга диэри үлэстэбитим, ол иһингэр 1983 сылтан 1986 сылга диэри комплекснай биригээдэлэс босхоломмото биригээдиригэр үлэлиир-үлэлиир машинист-тракториска, 1986 сылтан 1989 сылга диэри булдырарынан сылдыбытым. Ити үөһэ ахтыллар уураах быһыытынан, мизэстэ сыллаагы хамнаһын сууматытан 15 бырыһыанга төлөнүөхтээх этэ. Ону ПМК администрацията тарбынан төлүүр. Кини диктиригээ «Якутводмелиорация» хол-

боһук бары ПМК-лаара, ол иһингэр кини ПМК, механизация управлениета ити уураагы тутуһаллар, оттон Чуралчытаагы ПМК ону биллинэн да баарбат, кинилэр саньылларынан, бары сыһааллар, оттон бэйэлэрэ тарбынан төлөөн табаллар үһү. Дээ дыкты.

Тэрилтэ бары трактористтарга төлөбүр ити көрүгүн ситэ аахпаттар. Онон уонунан сылларга хамнаһ фондун сөбө суох кэмчирээт, ааһан-суоттаан үлэлиир салайааччылар, диктигээх хамнаһынан ааһыраннар, сымыа бириэмийэни ылааллар. Бу болпуроһу холбоһук үлэ уонна хамнаһ төлөбүрүн отделыгар (ОТЗ) туруорса сылдыбытым, ону төлүүргэ быһаарыыларга. Ол кэминтэн Чуралчы народнай суутугар түһэрбитим, ону ити дьаала ис хоһоонун иһин төлөбүрү көрбөккө ааһаастаабыта. (Диктигиз, А. А. Якутто суукка киллэрбит сайабыллыһыгар бири кэмнээх бириэмийэ туһунан суруйбут, тэрилтэсэ тохтоло суох өр сыллаах үлэ иһин төлөбүр туһунан буолбакка. Онон суут быһаарыыта сөптөөх этэ. Ред.).

Тэрилтэсэ төлөбүрү онорууга агардас ити эрэ болпуроһу сыһа тахсар буолбатах. Выстахтык, хоһууга үлэстэһин иһин төлөбүрү ылан көрүг. Уонунан сылларга бары рабочаадыга эмиз итээс ааһа олоорбуттар. Итиги рабочай кылаас суотугар хамнаһы кэм-

чилээһинтэн атыннык сыһаалаахха табылылат. Бу болпуроһу тэрилтэ профкомугар 1989 сыл кулун тутарга туруорсен көрдөрбүтүм, өккү хоһууга үлэстэһин сыһа төлөбүрү чопукайдаммыта. Уолпусканы төлөһүгүтэ эмиз бири итиник бутуур. 1985 сыллааха М. А. Якутто, А. В. Максимовка уонна бу сурук авторугар сыһа аахпыттара суут быһаарыытынан эрэ диктигизтэн төлөбүттэрэ, оттон В. Васильевка, В. Карпий, В. Белокай уо. д. а. уолпускаларын тарчытын ситэ аахпаттарын «Труд» хаһыакка суруйан, партия райкомугар уонна райфинотделга туруорсен сөптөөхтүк биэрэллэрин ситиспиттэрэ. Холобур, бийыл муус устарга олохтор аан бастаан 11 күн бюллетенге сылпытим, ону бухгалтерияга туттарбытым даһаны, кылаабынай бухгалтер М. С. Данилова баччаапка диэри төлүү илик.

Кэминки хамнаһ администратция сорох чиликэнэрэ бийнээх кылдыр собуустук сыһааннаһар буолбуттара. 1988 сыллааха бурханаагы объектын үлэс киллэрбитим, онон бийнээх бириэмийэ кэллээхтээх этэ. Оччолорго экономист М. В. Сивцев салгыы үлэлиир былааннаахпыттын дуу, суосун дуу ыйыталаспытэ. Салгыы үлэлиир эрэ түбэлтэтигэр бириэмийэбин бириэмийэбин туһунан эппитэ. Оттон ити бийири чачы үлэстэбиппигэр ылаахтаах бириэмийэбит эбээтэ. Бийыл нам ыйгар М. В. Сивцев өскөгүн Тавга ситигирдэ систематын онорууга үлэлиир буоллаһытына, мизэстэ хамнаһар өр сыл үлэстэбитим иһин эби төлөбүрү ааһаастаахтарык эппитэ. Хайдах эрэ армянар баһаардарыгэр курдук тахсар: «Бяер, төлөһүт, баар, суох». Бийыл нам ыйгар бурханаагы объектын үлэстээн көрүөхтээх этчээр. Иһиннэ ситириллээхтээх үлэлэр үгүстэрин билэр буоллаһыт, ирээт суруйалларыгэр, тийиһи ситэрэн биэрэргэ эппитим. Ону Сивцев ааһаастаан кэбиспитэ. Биригээдэм тарбаһан хаалбы-

та, ити объект тутуута бүтүтүн иһин бириэмийэни администрация ылбыта, оттон миң соботоһун төлөбүрү суох үлэстээн ситэрлээхтээх үһүбүн. Онон сапсийан берен уурайан кэлэ турбутум.

Оройуонга Ас-үөл программатын быһаарыыга бу тэрилтэ бары өртүгүн көмөлөһөр, онуоха толоруллар үлэ хаачыстыбалаах буолуутун, тутта тупалааһынан берерин ситиһэр соруктаах. Ол эрэри ПМК ылпыт тутар-тагар үлэлэригэр совхозтартан хайдах эмиз ыспыраакканы бэрт түргэник мунчу туттаран илар баһалаах. Оттон объект хайдах тутуллубутугар, кини биэрэр көдүүһүгэр, үһүн кэмиз туһааһыгэр кыһамматтар. Ол кинилэри таарыыбат. Хайдах эмиз бардын-кэппин эрэ диктигизтэн охсон рапордунура суудаааллар. Холобур, Хедарга Тыл-быһаах, Кыстык Күдээттигэр «Миндааһы—1», Мөккүүдэ объектарын туттарбылпыт даһаны, туттаа нуул.

Ону аһан үлүннэрэн сурунуу эмиз баар. 1988 сыл тохсунуу 1 күнүгэр диэри Нуотара үрээтэ бийиги 30 да гектар сиртэр дуадаһы асарбатахпыт. Ол эрэри М. В. Сивцев, былаанга тоһорон бириэмийэ ылар наадаттаһа, минигиттэн ыйыппакка эрэ (биригээдиригэр) 200 гектарын суруйбут этэ. Ону кэлин үлэстэһэ сылаабылпыт даһаны, ситэрбээһин. Мин ой-

дүүрбүтүн, оройуон кураһы. Улахан уулар 11-дик сыл буола-буола кэлэн бараллар. Онуоха тоһоостоох

сирдэргэ үлэстээх тылабыһыттары, шлоо-регулятордары кыайа-хото онортороор наада. Ол эрэри кылаабынай инженер В. Е. Макаров, урукку начальнигэр онуоха эрэ кылаллыбат этчээр, кэскиллээхтик дьаһанан оройуоннарыгэр туһаны аһааларга толкуйдаамматахтара. Төтөрүтүн, күннээһинэн үлэһүбүттэрэ, тоһо түһэн совхозтартан ыспыраакканы ыла охсон, рапордунура дуулулаалара. Бийнээстэ даһаны өккү өйдөбүлү биэрэллэрэ, дьаһааллара. Дойдуга билигин—үлэдыта тутуу кэмэ. Улугуруу кэмизгэр үлүбүт салайар аппараттары сарбыһы ымыллар. Оттон ПМК-га тоһо даһаны хамсааһын суох, уруккулуу олоһолор. Мин санаабыр, хос-хос экономисттар, нормировщиктар, маастардар, механиктар элбэхтэр. Холобуо, начальник да кылаабынай инженер да бэйэ-бэйэлэригэр хатылаһаллар. Кылаабынай инженер дьаһаарын начальни даһаны толоруон сөп. Ол иһин салайыыга харадыта найылаһы тахсар. Салайар аппарата билигин хос тоһорооччулар былаан туолуутугар эрэ кыһанар буолбатахтар, рабочай үлэстээн ылбыт хамнаһын хайдах тыһын сарбыһары эмиз толкуйдааһылар.

Мин бу сурулуттан «Якутводмелиорация» Чуралчытаагы ПМК-тын салайтета тоһо эмиз түмүгү онорторугар баһарабын.

А. ЯКУТНО.

урукку биригээдири. Керельской АССР, Петро-

Ненецкый автономный уокурум, Нарьян-Мар. В. Матвеев фотота, ССТА фотохрониката.

